

УДК 94 (477) «1654»

РУІНА ЯК НАСЛІДОК ПЕРЕЯСЛАВСЬКОЇ РАДИ

Студ. В.К. Красновид, гр. БІТ-2-16

Науковий керівник доц. З.В. Захожай

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета дослідження: Розкрити особливості періоду в історії України XVII століття після Переяславської Ради; обґрунтувати поняття «Руїна як період історії України другої половини XVII століття»; встановлюючи хронологічні межі, дослідити особливості політики гетьманів України та територіальний розподіл; з'ясувати наслідки політики Московської держави, Річі Посполитої та Османської імперії щодо розподілу Гетьманщини на Лівобережну та правобережну Україну.

Завдання роботи: Дослідити за допомогою історичних документів, наукових трактатів, узагальненої характеристики періоду в історії України XVII століття та дослідити, чи була Переяславська Рада передумовою Руїни в Україні.

Об'єкт дослідження. Політика урядів Московії і Польщі та української старшини, що призвело до руйнації держави та втрати територіальної цілісності в XVII столітті.

Методи та засоби дослідження. Опрацювання історичних документів, наукових трактатів, вивчення періоду в історії України XVII століття під час правління Ю. Хмельницького, І. Виговського, П. Дорошенка, І. Самойловича.

Наукова новизна дослідження полягає у спробі на основі вивчення періоду в історії України проаналізувати висвітлення наслідків Переяславської ради;

Результати досліджень.

По смерті Б. Хмельницького його син Юрій Хмельницький, обраний гетьманом, за рішенням старшинської ради був замінений І. Виговським і посланий у Київ завершувати навчання. Тим самим династію Хмельницьких було відсторонено від влади. Порушення принципу спадкового гетьманства породило серед старшини спокусу боротьби за владу. Багато вчених вважають цей факт однією з основних причин руйнації тодішньої української державності.

Руїна – період історії України другої половини XVII століття, що відзначився розпадом української державності, загальним занепадом та кровопролитними війнами на території України. Частіше за все під Руїною розуміють період від смерті гетьмана Богдана Хмельницького (1657) до початку гетьманства Івана Мазепи (1687). Під час Руїни Гетьманщина умовно була поділена по Дніпру на Лівобережну та Правобережну, і ці два, чи більше, володіння під різними гетьманами ворогували між собою. Сусідні держави (Річ Посполита, Московська держава, Османська імперія) втручалися у внутрішні справи України, й українська політика характеризувалась намаганням підтримувати приязні відносини з тією чи іншою окупаційною силою. Київську митрополію в 1686 було підпорядковано Московському патріархату. Остаточний поділ Гетьманщини на Лівобережну та Правобережну Україну було закріплено Андрусівським договором (1667) та Вічним миром (1686). За ними Лівобережжя та Київ відходили до Московського царства, а Правобережжя – до Річі Посполитої.

У внутрішній політиці І.Виговський спочатку виступив за пріоритетну роль шляхти, ігноруючи давні принципи соціальної організації України, засновані на традиціях козацтва. Серйозні зміни вніс він і у зовнішню політику. Невдоволений втручанням російських чиновників у справи України, він починає мирні переговори з

Польщею. На початку 1658 р. Виговський дає польському королеві Яну Казимирові згоду на визнання сюзеренітету.

У вересні 1658 р. переговори з Польщею були продовжені, і 16 вересня підписується Гадяцький трактат, згідно з яким Україна як «Руське князівство» входила до Речі Посполитої на правах формально рівного суб'єкта федерації. Українська держава визнавалася в межах Київського, Чернігівського і Брацлавського воєводств. Органи влади формувалися за польським зразком. На чолі держави стояв виборний гетьман. Україна могла мати власний суд, військо, скарбницю, але при цьому позбавлялася можливості міжнародних стосунків. Урівнювалися права католицької та православної церков, а в одному з варіантів угоди мова навіть йшла про ліквідацію унії.

Пропольська орієнтація Виговського не знайшла підтримки серед українського народу. А запорожці відкрито готувалися до виступу.

У вересні 1659 р. на Білоцерківській раді гетьманом знову проголошується Ю.Хмельницький. Він підписує з царським урядом нові Переяславські статті 1659 р., які, на відміну від Березневих статей 1654 р., фактично визнавали статус української обмеженої автономії України у складі Росії. Заборонялись обрання гетьмана без дозволу царя, зовнішні стосунки. Московські воєводи сіли в Києві, Переяславі, Ніжині, Чернігові, Брацлаві, Умані. Київська православна митрополія підпорядковувалася Московському патріархатові.

Переяславські статті та взаємини з Москвою викликали крайнє невдоволення правобережної старшини, що врешті-решт і зумовило розкол України за територіальною ознакою.

До кінця XVII ст. Україна втратила свою територіальну неподільність. Непослідовна політика української шляхти і козацької старшини, невпинна боротьба за гетьманську булаву руйнували державність України.

Національно-визвольна війна українського народу закінчилася фактичною поразкою. Основними її причинами були:

- боротьба між окремими старшинськими групами за владу, пріоритет особистих або групових інтересів над державними;
- слабкість центральної влади;
- слабкість соціально-економічної політики українських урядів, що врешті-решт зумовило громадянську війну.

Та найголовніша причина, на нашу думку, відсутність єдності в українського народу у питанні створення держави. Національна державна ідея перебувала в зародковому стані.

Не можна не враховувати й зовнішній фактор – постійні агресії, скеровані на ліквідацію будь-яких виявів самостійності Української держави.

Висновки. Період в історії України, який дістав назву Руїна був одним із найтрагічніших періодів в державі. Роз'єднаність народу, який орієнтувався на сусідні держави, призвело до поділу країни. Проте, саме в такі часи, поступово гартувалось в українському народі почуття національної самосвідомості, міцніли традиції боротьби проти іноземного, соціального, національного і релігійного гніту. Проте уроки історії, на жаль, ще не до кінця засвоєні; не усвідомлені суспільством.

Ключові слова. Україна, Переяславська рада, Руїна, політика, Московська держава, територіальний розподіл.